

Piotr Kempf

80 LAT REGIONALNEJ DYREKЦИИ LASÓW PAŃSTWOWYCH W KRAKOWIE (1945–2025)

WIEDZA, DOŚWIADCZENIE, ŚWIADOMOŚĆ HISTORYCZNA

W roku 2024 minęło sto lat od powołania przez prezydenta Polski, Stanisława Wojciechowskiego, przedsiębiorstwa „Polskie Lasy Państwowe”, któremu po-wierzono gospodarowanie polskimi lasami.

Odradzające się po odzyskaniu niepodległości w 1918 roku państwo polskie stanęło przed koniecznością zbudowania polskich struktur zarządzania, w tym także leśnych struktur administracyjnych niższego, średniego i wyższego szcze-bła. W 1924 roku, starania leśników zaowocowały powołaniem przedsiębiorstwa leśnego.

Po wyteżonej pracy 20-lecia międzywojennego w scalaniu i odbudowie pań-stwa po czasie 123. lat zaborów, nadszedł okres straszliwej wojny (1939–1945) i wyniszczenia kraju, także poprzez prowadzenie rujnującej eksploatacji lasów przez okupanta niemieckiego, a później sowieckiego i politykę zagłady substan-cji narodowej i zasobów intelektualnych wśród leśników.

Wielką historię polskiego leśnictwa oraz dorobek całej organizacji Lasy Państwowe tworzyli także leśnicy krakowskiej dyrekcji. Nasi poprzednicy kładli podwaliny organizacyjne krakowskiej administracji leśnej, pisali historię leśnic-twa, odbudowywali gospodarkę leśną w górzystych terenach południa Polski, a swoją pracą doprowadzili do pomnożenia zasobów leśnych. Powstawała admi-nistracja leśna na terenach Małopolski Wschodniej z centrum życia leśnego we Lwowie, a po II wojnie światowej – w Krakowie.

Po 1945 roku trwała intensywne odbudowa gospodarki leśnej w górzystych terenach południa Polski i pomnażanie zasobów leśnych Ojczyzny. Obecny kształt i bogatą bioróżnorodność lasów nadleśnictw RDLP w Krakowie, gotowość i otwartość kadry leśników na realizację potrzeb współczesnego czło-wieka oraz wartość gospodarczą, mającą realny wpływ na wiele gałęzi życia go-spodarczego, zawdzięczamy pracy pokoleń leśników, robotników leśnych, gajo-wych, podleśniczych, leśniczych, pracowników i kierowników różnych szczebli zarządzania.

Z myślą o upamiętnieniu tej bogatej historii powstała publikacja pt. „Ludzie – miejsca – wydarzenia” autorstwa dr. Marka Smoły, wykonana na zle-

cenie RDLP w Krakowie, którą z przyjemnością przekazujemy Państwu do lek-tury – jako zaproszenie do poznania naszych dziejów.

KALENDARIUM

Krakowsko-Śląska Dyrekcja Lasów Państwowych

W 1945 roku Utworzono Krakowsko-Śląską Dyrekcję Lasów Państwowych. Jej siedzibą (a obecnie siedzibą Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krakowie), był budynek przy al. Słowackiego 17A w Krakowie.

Powołana dyrekcja grupowała 53 małe nadleśnictwa utworzone z przedwo-jennych lasów państwowych oraz prywatnych majątków leśnych upaństwowio-nych po 1944 r.

„Wielki” Rejon Lasów Państwowych

Do 1949 r. podstawą prawną do zarządzania lasami był dekret o państwowym gospodarstwie leśnym, wydany przez Prezydenta RP w dniu 30 września 1936 r. 20 grudnia 1949 r. Sejm uchwalił „Ustawę o państwowym gospodarstwie le-śnym”, częściowo zmienioną dekretem z dnia 26 października 1950 r. Na jej podstawie do bezpośredniego prowadzenia gospodarki leśnej, w miejsce Dyrekcji Lasów Państwowych, powołany został Rejon Lasów Państwowych w Krakowie tzw. „Wielki”.

Z początkiem 1951 roku Rejon zmienił nazwę na Krakowski Okręg Lasów Państwowych, a biura zespołów małych nadleśnictw przekształcone zostały w Rejony Lasów Państwowych. Krakowski Okręg LP stał się przedsiębiorstwem działającym na zasadzie pełnego rozrachunku gospodarczego, a jego funkcje polegały na kierowaniu, koordynacji i kontroli Rejonów Lasów Państwowych.

Rok 1957 i 1958

Krakowski Okręg Lasów Państwowych zostaje przekształcony z przedsię-biorstwa w jednostkę budżetową pod nazwą Okręgowy Zarząd Lasów Państwowych w Krakowie.

W roku 1958, na podstawie zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego, uległy likwidacji wszystkie Rejony Lasów Państwowych, a OZLP w Krakowie przestał być jednostką budżetową, stając się przedsiębiorstwem wie-lozakładowym, któremu podlegało 47 nadleśnictw, Ośrodek Remontowo-Budowlany oraz jednostki szczególne: Ośrodek Transportu Leśnego w Starym Sączu, 4 Zespoły Składnic Leśnych w: Bochni, Starym Sączu, Zakopanem i Żywcu oraz Szkołka Zadrzewieniowa w Bobrku.

Rok 1973

W wyniku kolejnej reorganizacji, polegającej na łączeniu dotychczasowych małych nadleśnictw w większe jednostki, w OZLP Kraków pozostało 20 nadleśnictw (Brzesko, Dąbrowa Tarnowska, Gromnik, Krościenko, Limanowa, Miechów, Myślenice, Nawojowa, Niepołomice, Nowy Targ, Piwniczna, Stary Sącz, Olkusz, Chrzanów, Krzeszowice, Ujsoły, Węgierska Górka, Sucha

Beskidzka, Jeleśnia i Andrychów), 3 Zespoły Składnic, 1 Ośrodek Transportu Leśnego i 1 Ośrodek Remontowo-Budowlany.

Rok 1975

Na szczeblu centralnym zapadła decyzja o zmniejszeniu liczby Okręgowych Zarządów Lasów Państwowych. Z dotychczasowych siedemnastu, siedem uległo likwacji. Po kolejnej reorganizacji Okręgowy Zarząd Lasów Państwowych w Krakowie obejmuje 54 jednostki, w tym 43 nadleśnictwa i 12 jednostek szcze-gólnych (Zespołów Składnic, Ośrodków Transportu Leśnego, Ośrodków Remontowo-Budowlanych).

1 stycznia 1978 r.

Utworzono Okręgowy Zarząd Lasów Państwowych w Krośnie, obejmujący m.in. wszystkie nadleśnictwa położone w obrębie byłych województw krośnieńskiego i rzeszowskiego. Po zmianach Okręgowy Zarząd Lasów Państwowych w Krakowie obejmował 26 nadleśnictw, 2 Ośrodki Transportu Leśnego, 2 Zespoły Składnic i 1 Ośrodek Remontowo-Budowlany.

Rok 1983

Reaktywowano Okręgowy Zarząd Lasów Państwowych w Radomiu. OZLP w Krakowie przekazał do niego wszystkie nadleśnictwa położone w wojewódz-twie kieleckim, z wyjątkiem Nadleśnictwa Miechów. Od 1 lipca 1983 r. w skład Okręgowego Zarządu Lasów Państwowych w Krakowie wchodziło już tylko 16 nadleśnictw – Brzesko, Dąbrowa Tarnowska, Dębica, Gorlice, Gromnik, Krościenko, Krzeszowice, Limanowa, Łosie, Miechów, Myślenice, Nawojowa, Niepołomice, Nowy Targ, Piwniczna, Stary Sącz, Zespół Składnic Nowy Sącz, Zespół Składnic Kraków, OTL w Starym Sączu i ORB w Bochni. W latach 1986–1991 zlikwidowano Zespół Składnic w Krakowie i w Nowym Sączu i po-wstała nowa jednostka Zakład Transportu i Handlu Drewnem z siedzibą w Starym Sączu.

1 stycznia 1992

Weszła w życie Ustawa o lasach z dnia 28 września 1991 r. Zarząd nad lasa-mi stanowiącymi własność Skarbu Państwa powierzono Państwowemu Gospodarstwu Leśnemu Lasy Państwowe. Okręgowy Zarząd Lasów Państwowych w Krakowie został przekształcony w Regionalną Dyrekcję Lasów Państwowych w Krakowie, której podporządkowano 16 nadleśnictw, Zakład Transportu i Handlem Drewnem w Starym Sączu oraz Ośrodek Remontowo-Budowlany w Bochni. Dwie ostatnie jednostki w latach 1992–1994 zostały zli-kwidowane.

LASY MAŁOPOLSKI DZIŚ

W zasięgu działania administracji leśnej średniego szczebla, jaką jest Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krakowie, pracuje 16 nadleśnictw i podległe im 154 leśnictwa.

Zarządzanie obejmuje **ponad 173 tys. ha lasów Skarbu Państwa**, położonych głównie w województwie małopolskim (fragmenty lasów są położone na terenie województwa podkarpackiego oraz na terenie województwa śląskiego), 26 powiatach i 181 gminach. Zasięg terytorialny RDLP w Krakowie wynosi **13 550,19 km kw.**

Powierzchnia lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa na terenie działania Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krakowie wynosi ponad 209 tys. ha. Aktualna powierzchnia lasów niepaństwowych w nadzorze nadleśnictw wynosi ok. 115 500 ha (powierzchnia na podstawie porozumień pomiędzy starostwami a nadleśnictwami), pozostałe lasy nadzorowane są przez starostów.

Nadleśnictwa pełnią nadzór na podstawie porozumień zawieranych ze starostami.

W zakres nadzoru nad lasami innych własności wchodzi między innymi: przegląd stanu lasu na gruncie, ocena zgodności wykonanych przez właścicieli prac z przepisami ustawy o lasach, uproszczonymi planami urządzenia lasu lub decyzjami, wydawanie właścicielom decyzji administracyjnych i kontrola wykonania obowiązków wynikających z tych decyzji, wysyłanie upomnień i wnioskowanie o wszczęcie postępowania egzekucyjnego w przypadku niewykonania zadań określonych w decyzji, cechowanie drewna i wystawianie właścicielom dokumentu stwierdzającego legalność jego pozyskania.

Zgodnie z ustawą o lasach za stan lasów odpowiedzialni są ich właściciele. Priorytetem realizacji polityki leśnej państwa na terenie lasów RDLP w Krakowie jest trwała, racjonalna i zrównoważona gospodarka leśna, prowadzona z poszanowaniem równowagi wszystkich funkcji lasu: środowiskowych, społecznych i gospodarczych oraz wsparta na filarze bogatego dorobku naukowego i wszechstronnie wykształconych kadrach leśników; daleko wykraczających poza tradycyjne, przewidywalne i oparte na schematach leśnictwo, otwartych na zmiany podejścia do zarządzania lasami i na merytoryczny dialog z naukowcami i ekologami.

Współczesne polskie leśnictwo opiera się na bardzo bogatym dorobku naukowym trzech kluczowych ośrodków leśnych: krakowskiego, warszawskiego i poznańskiego. Przed ludźmi lasów stawiane są kolejne wyzwania wszechstronnego wykształcenia i sprostania wymogom czasów w obszarze zmian klimatycznych; wzrostu średniej temperatury Ziemi, nieregularnych, ekstremalnych zjawisk pogodowych, zanieczyszczenia powietrza, gleby, ubytku wody pitnej oraz zmian demograficznych.

Zapleczem nowoczesnej leśnej myśli naukowej, z której czerpie zdecydowana większość kadry zarządzającej lasami RDLP w Krakowie, jest Wydział Leśny Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie.

Potężny ośrodek akademicki, jakim jest Kraków stawia leśnikom z RDLP w Krakowie dodatkowe zadania i wyzwania związane ze współpracą na rzecz rozwoju nauki i praktyki leśnej.

Na terenie RDLP w Krakowie w Nadleśnictwach: Nawojowa, Stary Sącz, Piwniczna, Niepołomice działają obszary funkcjonalne, niebędące samodzielnymi podmiotami gospodarczymi czy jednostkami organizacyjnymi PGL LP służące doświadczeniu naukowemu. Leśny Kompleks Promocyjny „Lasy Beskidu Sądeckiego i LKP „Puszcza Niepołomicka” są szczególnie monitorowane przez naukowców i służą celom naukowym.

Na obszarze dwóch LKP prowadzone są wszystkie działania gospodarcze i działania ochronne, podobnie jak w innych kompleksach leśnych. Wyróżnia je przeznaczenie do szczególnych działań w zakresie m.in.: promowania prowadzonej przez LP trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, promowania i integrowania celów gospodarki leśnej z ochroną przyrody w lasach oraz wykorzystania do prowadzenia ochrony przyrody sensu stricto, wszechstronnego rozpoznania i monitorowania stanu biocenoz i trendów ich zmian.

W ostatnich 80 latach małopolskie lasy zostały pomnożone, ubogacone i zachowane w możliwie niezmienionym kształcie całości ich kulturowo-przyrodniczych walorów.

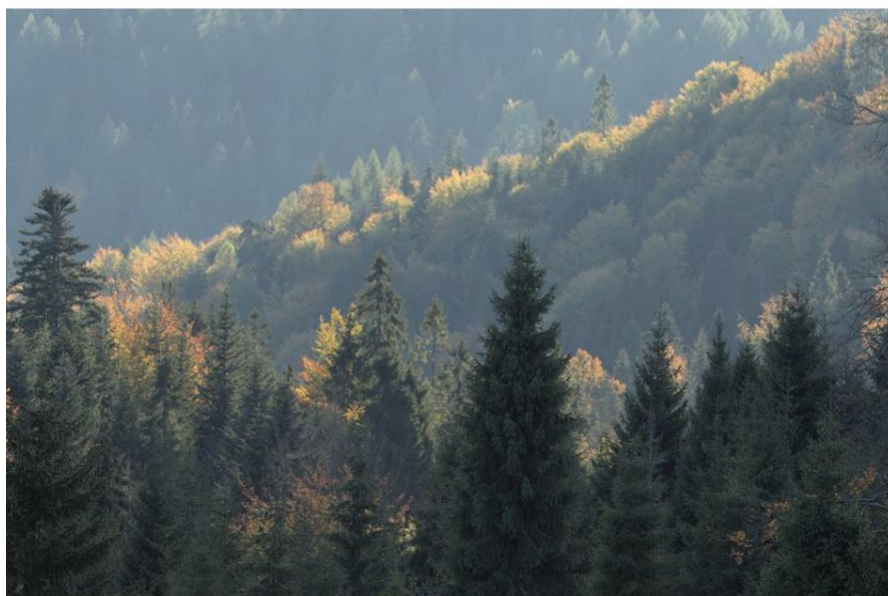
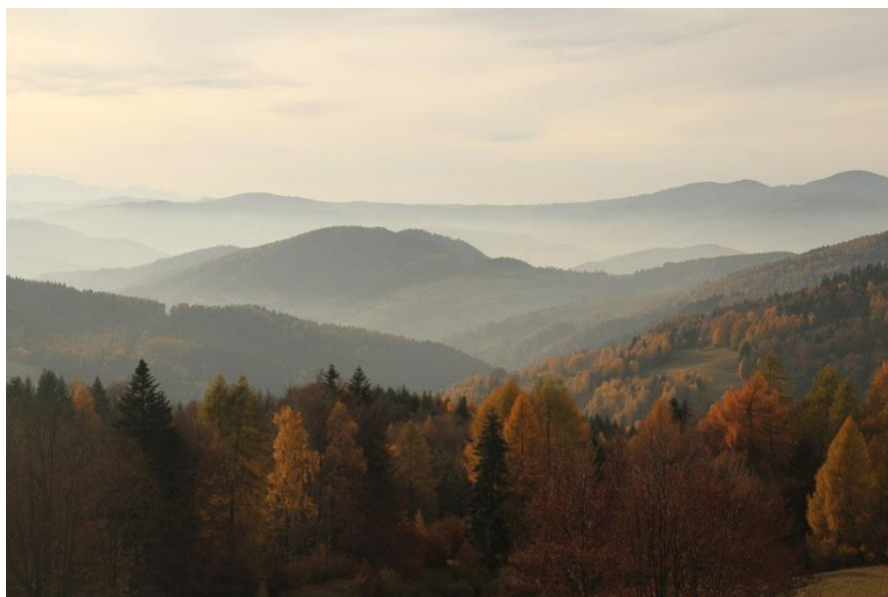
W końcówce pierwszej ćwierci XXI wieku widzimy w nich ogromną bio-różnorodność, bogactwo gatunkowe drzew, złożoność roślinną warstwy pod-szytu, miejsce życia świata zwierząt, wysokie walory krajobrazowe, przyrodnicze, turystyczne. Zapraszając polskie społeczeństwo do swojego miejsca pracy, małopolscy leśnicy mogą patrzeć w korony drzew z wysoko podniesioną głową.

Przyszłość stawia przed polskim leśnictwem kolejne wyzwania. Otwarte, nowoczesne i dynamicznie zmieniające się społeczeństwo oparte na schematach wysokich technologii, domaga się zmian w hierarchii priorytetów polityki leśnej państwa.

Gospodarka leśna prowadzona w oparciu o filar równowagi wszystkich funkcji lasu tj.: ekologicznych (ochronnych), produkcyjnych (gospodarczych), społecznych (udostępniania lasów obywatelom), musi brać pod uwagę respektowanie potrzeb społecznych i zainteresowanie lasami obywateli zamieszkujących duże miasta. Powstają zespoły lokalnej współpracy, których celem jest wprowadzenie nowego rodzaju obszarów leśnych o tzw. zwiększonej funkcji społecznej. Wytyczanie wspólnie z obywatelami terenów o dużym znaczeniu społecznym, staje się celem priorytetowym, przy jednoczesnym zachowaniu pozostałych funkcji lasów.

Bez wątpienia, zachowanie stanu równowagi i racjonalnego gospodarowania zasobami leśnymi jest naszym wspólnym zadaniem na przyszłość, jednak to adaptacja lasów do postępujących i będących faktem zmian klimatycznych, stanie się największym wyzwaniem dla współczesnego leśnictwa i kluczem do przetrwania ekosystemów leśnych w bioróżnorodności jaką znamy.

Dr inż. Piotr Kempf
Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krakowie
rdlp@krakow.lasy.gov.pl

Referat z sesji naukowej nt.: "Racjonalność i odpowiedzialność w zarządzaniu zasobami leśnymi w Polsce" z okazji 124 Zjazdu Delegatów Polskiego Towarzystwa Leśnego w Krakowie, 03-06.09.2025 r.

